

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdu a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **Ing. Bc. N. T.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 9. 2022, č. j. 9 A 107/2019-162,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalované se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 5. 8. 2019, č. j. 10.01-000677/19-002, nebylo vyhověno žádosti žalobkyně o určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. V řízení o žalobě proti tomuto rozhodnutí, podané dne 21. 8. 2019 a vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 A 107/2019, požádala žalobkyně dne 14. 10. 2019 o osvobození od soudních poplatků. Usnesením ze dne 7. 2. 2020, č. j. 9 A 107/2019-40, městský soud této žádosti vyhověl a přiznal žalobkyni plné osvobození od soudních poplatků.

[2] Podáním doručeným městskému soudu dne 20. 9. 2022 žalobkyně opětovně požádala o osvobození od soudních poplatků a nově navrhla též ustanovení zástupce pro řízení před soudem, kde je jako osoba bez právního vzdělání v nevýhodném postavení proti žalované jakožto osobě znalé práva. V tomto podání žalobkyně tvrdila, že jí městský soud usiluje o poškození zdraví a nerespektuje závěry Nejvyššího správního soudu,

a zopakovala některé žalobní námitky směřující přímo proti rozhodnutí žalované. Podání obsahovalo rovněž prohlášení matky žalobkyně o tom, že není „vedlejším“ účastníkem řízení ani zástupcem žalobkyně. K podání žalobkyně připojila kopie předvolání, prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech svých i své matky, kopie ústřížků složenek a platebních dokladů SIPO, doklady o úhradě soudních poplatků v jiném řízení, rozhodnutí o přiznání stipendia, potvrzení o vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, výpisy údajů z katastru nemovitostí a registru silničních vozidel a lékařské zprávy.

[3] Opakovanou žádost o osvobození od soudních poplatků městský soud výrokem I. shora uvedeného usnesení ze dne 27. 9. 2022, č. j. 9 A 107/2019-162, podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl s odůvodněním, že již předchozí žádosti žalobkyně o osvobození od soudních poplatků plně vyhověl.

[4] Výrokem II. tohoto usnesení městský soud zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení před soudem. Městský soud nejprve zrekapituloval podmínky pro aplikaci tohoto institutu dle § 35 odst. 10 s. ř. s. a konstatoval, že první z podmínek daná tímto ustanovením je splněna, neboť žalobkyni bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Přistoupil tedy k posouzení druhé z těchto podmínek a zabýval se otázkou, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv žalobkyně. Městský soud s odkazy na judikaturu Nejvyššího správního soudu popsal, jaké faktory je třeba při takovém posouzení brát v úvahu, a následně tato východiska aplikoval na případ žalobkyně. Z věku, vzdělání a povolání žalobkyně městský soud dovodil, že její rozumové, vyjadřovací a jazykové schopnosti by měly být na takové úrovni, že neustanovení zástupce nezasáhne do ochrany jejích práv v probíhajícím řízení. O tom svědčí rovněž skutečnost, že podání žalobkyně obsahují citace právních předpisů i odkazy na judikaturu, ona sama uvedla výčet soudních sporů, v nichž byla dle svého mínění úspěšná i bez zastoupení advokátem.

[5] Městský soud přihlédl i k nepříznivému zdravotnímu stavu žalobkyně, ovšem konstatoval, že diabetes mellitus 2. typu a hypertenze (osvědčené lékařskými zprávami) obvykle nepředstavují překážku účasti v soudním řízení. Stejně tak se soud zabýval i povahou projednávané věci, která není nikterak složitá, navíc je obdobná v minulosti již vedenému sporu žalobkyně proti žalované. Žaloba byla podle městského soudu projednatelná, navíc vzhledem k uplynutí lhůty pro podání žaloby již v době podání návrhu nebylo možné uplatňovat další žalobní body – případný ustanovený zástupce by tak mohl pouze zopakovat již žalobkyní předestřenou argumentaci, což podle městského soudu nebylo nezbytné k ochraně jejích práv. Městský soud uzavřel, že nebyla naplněna druhá z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s., pročež návrh žalobkyně zamítl.

[6] Pro úplnost městský soud konstatoval, že v souladu s požadavky žalobkyně doručoval předvolání žalobkyně k jednání nařízenému na 12. 10. 2022 též její matce coby zmocněnci pro doručování. Na základě prohlášení matky žalobkyně zahrnutého v textu podání ze dne 20. 9. 2022 však již bude městský soud nadále doručovat písemnosti pouze žalobkyni.

pokračování

II.

Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[7] Žalobkyně (stěžovatelka) napadla usnesení městského soudu kasační stížností, a to z důvodů, které ona sama podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) až e) s. ř. s.

[8] Stěžovatelka předně uvádí, že městský soud se nijak nevypořádal s jejími námitkami a neprovedl jí navržené důkazy. Stěžovatelka obsáhle rekapituluje svou finanční situaci, přičemž uvádí některé skutečnosti, které dle jejího názoru svědčí o změně okolností (přechod na kombinovanou formu studia, evidence na úřadu práce). Stěžovatelka je toho názoru, že ona a její matka nejsou společně posuzované osoby. Stěžovatelka tvrdí, že městský soud porušil její právo na spravedlivý proces a že napadené usnesení je nedemokratické, diskriminační a segregáčnické. Stěžovatelka uvádí, že každý je ve správním i soudním řízení zastoupen advokátem a má právo, aby za něj advokát činil veškeré procesní úkony. Podle stěžovatelky došlo v rozhodnutí proděkana pro vědeckou a výzkumnou činnost Fakulty strojní ČVUT ze dne 24. 6. 2022 ke zjevnému omylu. Stěžovatelka nesouhlasí s tvrzením městského soudu, že pobírá stipendium a že není zapojena do tvůrčí činnosti ústavu – k tomu stěžovatelka dokládá potvrzení o studiu. Stěžovatelka shrnuje, že v souladu se svou povinností sdělila soudu změny svých poměrů. Z posuzování věku a vzdělání stěžovatelka vyvozuje, že na ni městský soud útočí „*ad hominem*“.

[9] Dále stěžovatelka uvádí, že její matka není jejím právním zástupcem, obecným zmocněncem, zástupcem pro doručování či „vedlejším“ účastníkem řízení na straně stěžovatelky, přičemž uznává, že městský soud sama dříve žádala, aby její matka zástupcem pro doručování byla. Stěžovatelka tvrdí, že napadené usnesení je nicotné a nepřezkoumatelné, neboť uvádí, že stěžovatelka je zastoupena, ačkoli tomu tak není. Dále stěžovatelka namítá nepřezkoumatelnost i z toho důvodu, že městský soud dle jejího názoru nevychází ze správního a soudního spisu. Stěžovatelka odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2017, č. j. 1 As 284/2017-21 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), dle něhož není nutné, aby za účelem osvobození od soudních poplatků dokládala majetkové poměry své matky, která jí finančně vypomáhá, přestože vůči ní nemá vyživovací povinnost. Stěžovatelka tvrdí, že soud v napadeném rozhodnutí z úřední povinnosti nepřihlédl k tvrzením o diskriminaci stěžovatelky žalovanou z důvodu věku a zdravotního stavu. Pokud soud argumentaci stěžovatelky nerozuměl, mohl se zeptat stěžovatelky nebo její matky, kterou si předvolal na ústní jednání na návrh žalované – tím soud dle názoru stěžovatelky její matku nepřipustně zatížil.

[10] Stěžovatelka je toho názoru, že měla být od počátku správního i soudního řízení zastoupena advokátem, a to kvůli svému zdravotnímu stavu a opakovaně uplatněným námitkám dle § 133a o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. (stěžovatelka tvrdí, že je diskriminována z důvodu „*osobní pomsty, třídní, rasové a jiné podobné předsudečné nenávisti Soudu I. st. vůči žalobkyni jiné rasy narozené v Africe*“). Těmito námitkami se však městský soud v napadeném rozhodnutí vůbec nezabýval a neodůvodněně nadržuje žalované. Městský soud podle stěžovatelky nerespektuje závazný právní názor Nejvyššího správního soudu, formulovaný v rozsudcích ze dne 20. 11. 2019, č. j. 4 As 388/2019-74, a ze dne 29. 3. 2022, č. j. 4 As 246/2021-44. Předloženými lékařskými zprávami se stěžovatelka snaží prokázat, že „*[n]apadené rozhodnutí a opakované nezákonné zneužití procesních předpisů, ze*

strany Soudu I. pod jhem diskriminační tortury aplikovaného práva útrpného na žalobkyni ze strany Soudu I., žalobkyni způsobuje „velký stres“, duševní útrapy a smrt“. Stěžovatelka namítá, že postup městského soudu je v rozporu s čl. 3 odst. 1, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2 a čl. 38 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), s čl. 6 odst. 1, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), jakož i s § 2 odst. 3 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“).

[11] Podle stěžovatelky je nezbytně třeba k ochraně jejích práv a k ochraně práv její matky, aby byla zastoupena advokátem, neboť není schopná se opakovaně dostavovat k ústním jednáním u městského soudu, protože se změnila okolnosti „blubší chudoby, vážného zdravotního stavu, majetkových a sociálních poměrů“ stěžovatelky i její matky. Stěžovatelka je toho názoru, že městský soud napadeným usnesením předjímá rozhodnutí ve věci samé. Stěžovatelka uvádí, že „*disponuje patřičnými důkazy, že Soud I. st. se, ve snaze uchopit více moci v jurisdikční libovůli, dopustil průtahů, za účelem způsobení újmy na jejím zdraví a životě*“. Závěrem stěžovatelka žádá o osvobození od povinnosti hradit soudní poplatek v řízení o kasační stížnosti a zároveň o to, aby nebylo vyžadováno její zastupování advokátem před Nejvyšším správním soudem. Kasační stížnost obsahuje rovněž část označenou jako „*Opakované čestné prohlášení*“, kde matka stěžovatelky prohlašuje, že není „vedlejším“ účastníkem, obecnou zmocněnkyní ani zástupcem v řízení před městským soudem.

[12] Vzhledem k výše uvedenému stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu v plném rozsahu zrušil.

[13] Nejvyšší správní soud upozorňuje, že výše shrnul pouze tu část obsáhlé argumentace stěžovatelky, jíž je možno vyhodnotit jako námitky směřující proti usnesení městského soudu, jímž byla odmítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a zamítnut návrh na ustanovení zástupce; nerekapituloval však části kasační stížnosti, které směřují proti rozhodnutí žalované jako takovému, neboť těmito námitkami se nemůže v rámci posouzení napadeného procesního usnesení městského soudu vůbec zabývat – námitky tohoto typu mohou být předmětem případného kasačního přezkoumání rozhodnutí městského soudu ve věci samé. Stejně tak se Nejvyšší správní soud nemůže v tomto řízení zabývat námitkami směřujícími proti rozhodnutím či postupům v jiných věcech (týkajících se např. tvrzených pochybení dříve ustanoveného advokáta, „*krádeží*“ spisů či nevrácení důkazních prostředků atp.), případně dalšími pasážemi kasační stížnosti, které za namítané důvody zrušení napadeného usnesení městského soudu ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s. vůbec považovat nelze.

[14] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[15] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána

pokračování

oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastnicí řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost, navíc stěžovatelka byla osvobozena od soudních poplatků městským soudem, přičemž dle § 36 odst. 3 poslední věty s. ř. s. se přiznané osvobození vztahuje i na řízení o kasační stížnosti. Z těchto důvodů zdejší soud o žádosti stěžovatelky o osvobození do soudních poplatků pro řízení o této kasační stížnosti nerozhodoval. Stěžovatelka v tomto typu řízení ani nemusí být zastoupena advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS).

[16] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal napadené usnesení městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda toto rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[17] V první řadě je nutno upozornit, že (ač sama stěžovatelka podřadila svou kasační stížnost pod všechna ustanovení, podle nichž lze kasační stížnost v souladu s § 103 odst. 1 s. ř. s. podat) v případě kasační stížnosti proti procesnímu usnesení krajského (městského) soudu nelze namítat ani přezkoumávat vady rozhodnutí správního orgánu či jemu předcházejícího správního řízení, jejichž posouzení může být předmětem teprve rozhodnutí soudu ve věci samé. Z tohoto důvodu nelze podat kasační stížnost proti napadenému usnesení z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

[18] Nejvyšší správní soud se předně zabýval vznesenou námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení. Má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí být z jeho odůvodnění zřejmé, jaký skutkový stav vzal posuzující orgán za rozhodný a jak uvažil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování těchto skutečností. Povinností soudu je řádně se vypořádat s argumentací účastníka řízení (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45). Současně je ovšem nutné zdůraznit, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí pro nemožnost zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-74, publ. pod č. 1566/2008 Sb. NSS).

[19] Stěžovatelka shledává nepřezkoumatelnost napadeného usnesení v tom, že je v něm uvedeno, že je zastoupena. Nic takového však v napadeném usnesení uvedeno není – v záhlaví usnesení je uvedena pouze stěžovatelka jakožto žalobkyně a ani v textu odůvodnění tohoto rozhodnutí městský soud neuvádí nic, co by naznačovalo, že stěžovatelka je zastoupena. Městský soud pouze popsal změnu názoru stěžovatelky, která si v řízení nejprve zvolila zmocněnce pro doručování, ale následně požádala, aby k tomu již nebylo přihlíženo. Toto vyjádření městského soudu sice přímo nesouvisí s důvody, proč byla odmítnuta stěžovatelčina opakovaná žádost o osvobození od soudních poplatků a zamítnut návrh na ustanovení zástupce, ovšem přispívá k právní jistotě stěžovatelky tím, že ji informuje rovněž o okolnostech rozhodných pro doručování. Z doručenky obsažené

ve spisu městského soudu vyplývá, že napadené usnesení bylo řádně doručeno přímo stěžovatelce.

[20] Dle stěžovatelky je napadené usnesení nepřezkoumatelné rovněž z toho důvodu, že městský soud údajně nevychází z obsahu správního ani soudního spisu. Stěžovatelka však neuvádí, v čem konkrétně toto pochybení spatřuje, které podklady, obsažené ve spisu, soud při posuzování jejího návrhu opomněl či je chybně vyhodnotil. Nejvyšší správní soud v této souvislosti upozorňuje, že řízení ve správním soudnictví, včetně řízení o kasační stížnosti, je ovládáno dispoziční zásadou. S výjimkami uvedenými v § 109 odst. 4 věty za středníkem s. ř. s. je tak Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s.). Obdobně jako u žalobních bodů platí i u stížních námitek, že jejich obsah a kvalita jejich odůvodnění do značné míry předurčují obsah rozhodnutí soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004-54). Pokud tedy jsou námitky formulovány pouze jako obecná konstatování bez bližšího odůvodnění, odpovídá tomu také jejich vypořádání Nejvyšším správním soudem.

[21] Napadené usnesení městského soudu je srozumitelné a opřené o dostatek důvodů, z nichž je zřejmé, proč městský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku napadeného rozhodnutí. Městský soud se podáním stěžovatelky zabýval a dostatečně odůvodnil, z jakého důvodu odmítl její žádost o osvobození od soudních poplatků a proč zamítl její návrh na ustanovení zástupce, včetně uvedení skutkových a právních důvodů, které jej k tomu vedly. Napadené usnesení tedy nelze považovat za nepřezkoumatelné.

[22] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *„[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti“*,

[23] Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. *„[n]avrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát“*.

[24] Nejvyšší správní soud upozorňuje, že žádost o osvobození od soudních poplatků nebyla zamítnuta jako nedůvodná, ale odmítnuta, neboť stěžovatelka je v předmětném soudním řízení od soudních poplatků již plně osvobozena na základě své předchozí žádosti. Nelze přehlédnout, že institut osvobození od soudních poplatků je závislý na aktuální majetkové situaci žadatele, v praxi tedy může dojít ke změně okolností, jež mohou odůvodnit nové rozhodnutí ve věci. Pokud by stěžovatelce osvobození od soudních poplatků dosud nebylo v tomto řízení přiznáno vůbec, případně pokud by bylo přiznáno osvobození pouze zčásti, mohla by se stěžovatelka s poukazem na změnu okolností domáhat osvobození ve větším rozsahu. Tak tomu ovšem v projednávaném případě není: stěžovatelce již bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků úplné, ani v případě dalšího zhoršení její ekonomické situace již tedy nelze většího rozsahu tohoto benefícia

pokračování

dosáhnout. Vzhledem k tomu, že ve věci osvobození od soudních poplatků již bylo v minulosti rozhodnuto přesně tak, jak stěžovatelka požadovala (a toto rozhodnutí je stále účinné), nebylo možné přiznat jí stejné osvobození opětovně. Přestože tedy městský soud opětovnou žádost stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků odmítl, fakticky uznal, že její špatná finanční situace i nadále odůvodňuje plné osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že městský soud dal stěžovateli v této otázce za pravdu, nemusel svůj závěr nikterak podrobně odůvodňovat nebo se detailně zabývat jednotlivými důkazními prostředky, kterými stěžovatelka svou nevyhovující ekonomickou situaci osvědčovala. Z tohoto důvodu taktéž kasační námitky stěžovatelky ohledně její finanční situace nemohou mít na zákonnost napadeného usnesení žádný vliv.

[25] Z citovaného § 35 odst. 10 s. ř. s. vyplývá, že zástupce lze navrhopateli ustanovit za kumulativního splnění dvou podmínek: 1) u navrhovatele jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a zároveň 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka je v řízení před městským soudem osvobozena od soudních poplatků, konstatoval městský soud naplnění první podmínky. K okolnostem rozhodným pro posouzení druhé z podmínek se již Nejvyšší správní soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 3. 4. 2013, č. j. 6 As 23/2013-9, jehož druhá právní věta zní: *„Při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce pro řízení ve věcech důchodového pojištění a sociálního zabezpečení musí soud komplexně posoudit konkrétní okolnosti daného případu a v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva vzít v úvahu mimo jiné zastoupení druhé strany sporu, obtížnost procesních postupů, obtížnost řešených právních otázek, složitost dokazování, vzdělání a zkušenosti stěžovatele, jeho profesí, schopnost argumentace ve sporu a důležitost sporu pro stěžovatele.“* Z toho je zřejmé, že posouzení osobních charakteristik stěžovatelky (věk, zdravotní stav, vzdělání, profese, předchozí zkušenosti se soudními řízeními) nepředstavuje ze strany soudu útok „ad hominem“, ale validní posouzení okolností rozhodných pro naplnění druhé zákonné podmínky, neboť pro toto posouzení je relevantní konkrétní situace konkrétního navrhovatele. Stěžovatelka sama ostatně opakovaně argumentuje svým zdravotním stavem, místem narození v Africe, rasou a chudobou, tedy skutečnostmi týkajícími se přímo její osoby. K námitce stěžovatelky, že městský soud v rozporu s § 133a o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. nepřihlédl k jejím tvrzením o diskriminaci, Nejvyšší správní soud upozorňuje, že stěžovatelka tato tvrzení v návrhu ze dne 20. 9. 2022 vůbec neuvedla – městský soud se jimi tedy v napadeném usnesení, jehož předmětem bylo rozhodnutí o tomto návrhu, zabývat vůbec nemohl.

[26] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že stěžovatelka ve svém návrhu ze dne 20. 9. 2022 (kromě nepodložených obvinění soudu a žalované z poškozování zdraví stěžovatelky a její matky a zopakování některých žalobních námitek ve věci samé) uvedla pouze to, že žalovaná je osobou znalou práva „ve vrchnostenském monopolním postavení“, pročez jako vážně nemocná osoba jiné rasy „zastoupení advokátem zjevně nezbytně potřebuje“. Městský soud se touto argumentací řádně zabýval a vysvětlil, z jakých důvodů dospěl k závěru, že osoba stěžovatelky a povaha řízení, v němž byl návrh podán, neodůvodňují závěr, že by zastoupení bylo nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky. Městský soud tímto nikterak nepředjímal, jakým způsobem rozhodne ve věci samé; předmětem výroku II. napadeného usnesení je pouze zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce pro soudní řízení vedené u městského soudu pod sp. zn. 9 A 107/2019, nikoli paušální vyloučení zastoupení stěžovatelky či poskytnutí právní pomoci stěžovateli v jiných případech. Nejvyšší správní soud se tudíž neztotožňuje ani s námitkou

stěžovatelky, že se městský soud řádně nevypořádal s jejími tvrzeními a důkazy přiloženými k návrhu.

[27] Stěžovatelka tvrdí, že v řízení před soudem je zastoupen „každý“, aniž by tuto skutečnost jakkoli blíže rozvedla či prokázala. V určitých typech řízení sice zákonodárce zakotvil povinné zastoupení advokátem či jiným právním profesionálem (srov. § 105 odst. 2 s. ř. s., § 35 odst. 1 trestního řádu, § 241 o. s. ř., § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu), pomocí argumentu *a contrario* lze však dovodit, že v ostatních typech řízení před soudem není zastoupení advokátem obecně nezbytné. Záleží tudíž na konkrétních okolnostech případu, zda soud nezbytnost zastoupení shledá, či nikoli. Jak správně uvedl i městský soud, v projednávaném případě nejde o složitou věc vyžadující komplikované postupy, v níž by nemohl vystupovat sám právní laik. Zároveň městský soud správně přihlédl i k osobě stěžovatelky, jejímu věku, vzdělání a předchozím zkušenostem s účastí na soudních řízeních, přičemž vzal v úvahu rovněž její zdravotní stav a dospěl k závěru, že dokládané zdravotní problémy stěžovatelky nejsou takového charakteru, aby bránily její účasti v soudním řízení. Nejvyšší správní soud nerozporuje, že sama stěžovatelka subjektivně pociťuje své zdravotní problémy jako velmi vážné, ovšem z lékařských zpráv předložených stěžovatelkou, jež jsou obsaženy ve spisu městského soudu, ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by zdravotní stav stěžovatelky vylučoval její účast na soudním řízení, včetně jednání.

[28] Městský soud rovněž upozornil, že v předmětném řízení již uplynula lhůta pro podání žaloby, případně ustanovený zástupce by tak podle § 71 odst. 2 s. ř. s. již nemohl rozšířit žalobu o další žalobní body. Samotná tato okolnost by nebyla dostatečným důvodem pro zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003-45, publ. pod č. 492/2005 Sb. NSS), ovšem ve spojení s výše uvedenými okolnostmi je i uplynutí lhůty k rozšíření žaloby významný faktor, který je třeba vzít v úvahu. Projednání žaloby sice zpočátku komplikoval fakt, že byla podána jedinou písemností, v níž byla obsažena rovněž žaloba na ochranu osobnosti podávaná k Obvodnímu soudu pro Prahu 1, rozsah žaloby a žalobní petit byl však na základě výzvy městského soudu dle § 37 odst. 5 s. ř. s. upřesněn, čímž byly vady žaloby odstraněny. Ze žaloby jako takové bylo dostatečně zřejmé, že se stěžovatelka domáhá zrušení rozhodnutí žalované z důvodu nesprávného úředního postupu (nedodržování lhůt, nadbytečná výzva, nesprávné doručování, překvapivost rozhodnutí), nepřezkoumatelnosti a nezohlednění její chudoby a vážného zdravotního stavu. O schopnosti stěžovatelky vystupovat v předmětném soudním řízení svědčí rovněž to, že s městským soudem v průběhu řízení opakovaně komunikovala: požádala o osvobození od soudních poplatků, zaslala repliku k vyjádření žalované, reagovala na výzvu k odstranění vad, určila si zmocněnce pro doručování, zrušila uvedené zmocnění a podala návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu dle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Závěr soudu, že ustanovení zástupce není nezbytné pro ochranu práv stěžovatelky, tak rovněž ve světle těchto okolností plně obстоjí.

[29] K námitkám stěžovatelky ohledně údajného nerespektování závěrů rozsudků Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2019, č. j. 4 As 388/2019-74, a ze dne 29. 3. 2022, č. j. 4 As 246/2021-44, Nejvyšší správní soud uvádí, že jde o rozsudky vydané

pokračování

v jiných řízeních, které nejsou pro městský soud v projednávaném případě bez dalšího závazné. Nejvyšší správní soud ovšem ani žádný rozpor s uvedeným rozsudky neshledal, a to už jen z toho důvodu, že nejde ani o skutkově obdobné věci. Rozsudkem ze dne 29. 3. 2022, č. j. 4 As 246/2021-44, byl zrušen rozsudek městského soudu ze dne 3. 6. 2021, č. j. 6 A 61/2019-191, ve věci žaloby stěžovatelky proti jinému rozhodnutí žalované, a to pouze z důvodu chybné formulace záhlaví rozsudku, kde nebylo identifikováno žalobou napadené rozhodnutí. Usnesení městského soudu napadené v nynější věci obdobnou vadou netrpí. Rozsudek ze dne 20. 11. 2019, č. j. 4 As 388/2019-74, se pak týkal osvobození stěžovatelky od soudních poplatků, to však stěžovatelka v projednávaném případě získala (usnesením městského soudu ze dne 7. 2. 2020, č. j. 9 A 107/2019-40), městský soud tedy v této věci postupoval v souladu s právním názorem Nejvyššího správního soudu vyjádřeným v rozsudku ze dne 20. 11. 2019, č. j. 4 As 388/2019-74. Námitkám stěžovatelky ohledně nerespektování závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu tedy nelze přisvědčit.

[30] Nejvyšší správní soud rovněž neshledává důvodnými ani obecná konstatování, že bylo porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces, že napadené usnesení je „nedemokratické, diskriminační a segregáční“, či vágně formulované námitky stěžovatelky ohledně porušení specifických ustanovení Ústavy, Listiny, Úmluvy a antidiskriminačního zákona. Stěžovatelka jednotlivá ustanovení těchto pramenů práva pouze bez dalšího uvádí či cituje, ovšem bez rozvedení podrobnější argumentace ohledně toho, jak mělo být napadeným usnesením to které ustanovení porušeno. Nejvyšší správní soud obecně formulované námitky stěžovatelky v obecnosti posoudil a porušení jí tvrzených článků Ústavy, Listiny, Úmluvy či antidiskriminačního zákona neshledal. Jedinou konkrétnější námitkou je tvrzené porušení čl. 37 odst. 2 Listiny, u něhož lze z kontextu projednávaného případu dovodit, že stěžovatelka spatřuje porušení tohoto ustanovení v samotné skutečnosti, že městský soud zamítl její návrh na ustanovení advokáta. K tomu Nejvyšší správní soud upozorňuje, že toto ustanovení Listiny nemůže být vykládáno jako právo na bezplatné zastoupení advokátem vždy a za všech okolností. Jak upozornil Nejvyšší správní soud např. v právní větě k rozsudku ze dne 27. 2. 2004, č. j. 7 Ads 24/2003-90, *„[p]rávo na právní pomoc v řízení před soudy podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod není právem absolutním. Toto právo lze realizovat jen za zákonem stanovených podmínek.“* Tyto podmínky pak stanoví mimo jiné výše citovaný § 35 odst. 10 s. ř. s., jenž jako jednu z podmínek vyžaduje nezbytnost zastoupení pro ochranu práv navrhovatele. Správnou aplikací § 35 odst. 10 s. ř. s. tedy nedošlo k porušení čl. 37 odst. 2 Listiny.

[31] Jak vyplývá z výše uvedeného, Nejvyšší správní soud se ztotožnil s názorem městského soudu, že v projednávaném případě není zastoupení advokátem nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky. Co se týká tvrzené potřeby ochrany matky stěžovatelky, Nejvyšší správní soud upozorňuje, že institut ustanovení zástupce může sloužit pouze potřebám navrhovatele, jak plyne již ze samotné dikce § 35 odst. 10 s. ř. s. – nelze jej tedy navrhopvat za účelem ochrany práv třetí osoby. Taková třetí osoba by mohla ustanovení zástupce navrhnout sama, ovšem pouze v případě, kdy by byla účastníkem daného řízení, případně alespoň osobou zúčastněnou na řízení (srov. bod 84 komentáře k § 35 s. ř. s., KÚHN, Zdeněk. *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019). Tak tomu však v projednávaném případě není: matka stěžovatelky nesplňuje podmínky definované v § 34 odst. 1 s. ř. s., nadto sama v podáních stěžovatelky opakovaně prohlásila, že si osobou zúčastněnou na řízení (resp. vedlejším účastníkem řízení, jemuž v soudním řízení

správním přibližně odpovídá institut osoby zúčastněné na řízení) být nepřije. K tvrzenému nadměrnému zatěžování této třetí osoby lze nad rámec nutného odůvodnění uvést, že to byla stěžovatelka, kdo požádal soud o doručování písemností její matce, k čemuž doložila rovněž plnou moc omezenou na doručování písemností. Bylo plně v její dispozici tento svůj postup následně přehodnotit, ovšem nelze klást k tíži městskému soudu, že se jejím předchozím požadavkem řídil až do doby, kdy mu byla oznámena jeho změna.

IV.

Závěr a náklady řízení

[32] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[33] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaná měla ve věci úspěch, náleželo by jí tedy vůči neúspěšné stěžovatelce právo na náhradu nákladů, které v řízení důvodně vynaložila. Žalované však v řízení o kasační stížnosti dle spisu žádné náklady nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 16. prosince 2022

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu